Talous ja verotus
Lauri Lehmusoja

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
Verojaosto

Muistio



12.9.2022

**HE 150/2022 vp – Hallituksen esitys laiksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta**

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää kuulemispyynnöstä. Lausuntonamme esitämme seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan, että tuloverotuksessa ja kiinteistöverotuksessa myös verotuksen päättymisen jälkeen tehdyt muutokset verotukseen tulisivat julkisiksi. Muuttuneet verotustiedot olisivat julkisia samassa laajuudessa kuin säännönmukaisen verotuksen tiedot nykyään lukuun ottamatta ennakoiden yhteismäärää koskevaa tietoa, joka poistettaisiin kokonaan tuloverotuksen julkisista tiedoista. Muuttuneet tiedot tulisivat julkisiksi pääsääntöisesti verotuksen muuttamista koskevan päätöksen tekemistä seuraavan kuukauden 20. päivän jälkeen.

Esitys pohjautuu pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaan, ja sen tarkoituksena on torjua harmaata taloutta ja parantaa verotuksen julkisten tietojen oikeellisuutta. Harmaaseen talouteen esityksen on esitetty voivan periaatteessa vaikuttaa pelotevaikutuksen kautta: verotarkastus- ja muiden muutosverotustietojen julkisuuden arvellaan vaikuttavan ennalta ehkäisevästi verovelvollisten toimintaan.

EK pitää esityksen tavoitteita – harmaan talouden torjuntaa ja verotuksen julkisten tietojen oikeellisuutta – kannatettavina. EK kannattaa Suomessa vakiintuneesti jo pitkään noudatettua verotustietojen julkisuutta. Verotustietojen julkisuus ja avoin tiedonvälitys niistä ilmenevistä tulo- ja verotiedoista edistää avoimuutta yhteiskunnassa ja vaikuttaa korruptiota ja harmaata taloutta ehkäisevästi. EK kannattaa pääosin myös esityksessä esitettyä verotustietojen julkisuuden laajentamista siten, että myös säännönmukaisen verotuksen päättymisen jälkeen tapahtuneet muutokset verotustiedoissa tulisivat julkisiksi.

Esityksessä kuitenkin todetaan perustellusti, ettei muutoksella todennäköisesti olisi merkittävää käytännön vaikutusta harmaaseen talouteen tai aggressiiviseen verosuunnitteluun. Siten olisi tärkeää selvästi todeta, että muutos toteutetaan ensi sijassa verotuksen julkisten tietojen laadun parantamiseksi, eikä verotettavan tulon tai verojen määrän

lisääntymisestä voi vielä sinänsä tehdä päätelmää, että kyse olisi ollut harmaasta taloudesta tai aggressiivisesta verosuunnittelusta.

EK myös katsoo, että esitys ei tehokkaimmalla ja oikeasuhtaisimmalla tavalla edistä perusteltuja tavoitteitaan siltä osin kuin se johtaisi Verohallinnon verotusesitysten julkisuuteen asian käsittelyn ollessa kesken verotuksen oikaisulautakunnassa tai tuomioistuimessa (niissäkin tapauksissa, joissa ei epäillä rikollista menettelyä).

Verohallinnon 2021 tilinpäätöksen mukaan alkuperäinen verotuspäätös pysyi verotuksen oikaisulautakuntaan tehtyjen muutoksenhakujen johdosta voimassa 65 %:ssa tapauksista ja muuttui siis 35 %:ssa tapauksista. Verotuksen oikaisulautakunnan päätöksistä hallinto-oikeuksiin tehtyjen valitusten osalta oikaisulautakunnan päätös pysyi ennallaan 86 %:ssa tapauksista.

Nämä luvut ovat hyvin karkeita ja suuntaa antavia, sillä tapausten kokonaislukumäärästä ylivoimainen valtaosa on yksityishenkilöasiakkaiden verotuksen rutiininomaisia korjauksia. Uutiskynnyksen ehkä todennäköisemmin ylittävistä suuremmista muutoksista todettakoon, että käytännössä esimerkiksi suurehkojen yritysten osalta Verohallinnon verotarkastuksen perusteella ensi vaiheessa maksuunpanemista veroista osoittautuu merkittävä osa perusteettomiksi. On tavallista, että Verohallinnon ensi vaiheessa maksuunpanemia veroja oikaisuvaatimuksen tai valituksen johdosta myöhemmin kumotaan kokonaan tai osittain.

Sikäli kuin kyse on tavanomaisista verotuksen oikaisu- tai verotarkastustapauksista, joihin ei ole väitettykään liittyvän rikollista toimintaa, harmaan talouden torjunnan tai muidenkaan esityksessä esitettyjen syiden ei voi katsoa edellyttävän sitä, että myös Verohallinnon mahdollisesti virheellisesti maksuunpanemat verot julkistetaan valitusprosessin ollessa kesken. Mahdollinen verovelvolliseen kohdistuva kielteinen julkisuus ei ole oikeudenmukaista niissä tapauksissa, joissa Verohallinnon väite verovelvollisen virheestä tai verojen maksamatta jättämisestä osoittautuu myöhemmin paikkansa pitämättömäksi.

Esityksessä todetaan, ettei Verohallinto nykyisin järjestelmällisesti seuraa verotuspäätösten lainvoimaiseksi tulemista tai mahdollista kumoutumista myöhemmin oikaisulautakunta- tai tuomioistuinkäsittelyssä, mikä vaikeuttaa julkisuuden rajaamista lainvoimaiseksi tulleisiin verotustietoihin. Perusteena tälle on esitetty, ettei mahdollisen muutoksenhaun seuraaminen ole tarpeen, koska verot ovat maksuunpantavissa, vaikka valitusprosessi olisikin kesken. EK katsoo, että mm. Verohallinnon toiminnan lainmukaisuuden ja oikeellisuuden kehittämisen kannalta olisi keskeistä, että Verohallinnolla olisi selkeä kuva siitä, mitkä sen tekemät verotuspäätökset ovat jääneet voimaan ja mitkä on virheellisinä kumottu muutoksenhakuasteissa. Tämän puutteen korjaaminen helpottaisi myös

verotustietojen julkisuuden rajaamista lainvoimaisiin päätöksiin, kuten edellä on esitetty.

Mikäli muuttuneiden verotustietojen julkisuuden rajaamista lainvoimaisiin ratkaisuihin ei pidetä mahdollisena, tulisi muuttuneista julkisista verotustiedoista vähintäänkin käydä ilmi, onko kyseessä lainvoimainen tieto, vai onko ratkaisusta valitettu tai valitusaika vielä kesken.